

Vammaiset ihmiset syrjäytyvät työmarkkinoilta jo työnhakuvaiheessa

Vammaisten ihmiset syrjäytyvät avoimilta työmarkkinoilta jo työnhakuvaiheessa tapahtuvan syrjinnän vuoksi, mikä aiheuttaa paitsi eriarvoisuutta myös köyhyyttä. Tämä käy ilmi Vammaisfoorumin toteuttamasta kyselystä, jossa selvitettiin vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista Suomessa YK:n vammaisyleissopimuksen kahden ensimmäisen vuoden aikana.

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista on 10.6.2019 ollut Suomessa voimassa tasan kolme vuotta. Sopimus korostaa vammaisten ihmisten osallistumista, osallisuutta ja tasa-arvoa ja kieltää laaja-alaisesti syrjinnän. Suomi on sitoutunut sopimukseen, jossa tunnustetaan vammaisten henkilöiden oikeus tehdä työtä yhdenvertaisesti muiden kanssa. Työnantajia tulisi kannustaa positiiviseen erityiskohteluun ja rekrytointisyrjintään puuttumista tulisi helpottaa.

Vammaisfoorumin kyselystä ilmeni, että noin 57 % vastaajista oli kokenut syrjintää työhaussa. Koulutukseen pääsyssä syrjintää oli kokenut 31 %. Vammaisten työllistyminen ei ole kiinni koulutuksesta tai pätevydestä, vaan enemmän asenteista. Yhdenvertaisuuslaki mahdollistaa vammaiselle yksittäistapauksessa tarpeelliset kohtuulliset mukautukset, mutta työelämän mukautuksissa noin 48 % vastaajista oli kokenut syrjintää.

Eri vammaryhmistä syrjintää työhaussa kokivat eniten, 64 %, näkö- ja kuulovammaiset sekä viittomakieliset. Rekrytointisyrjintään on vaikea puuttua ja kynnyksellä ajamaan oikeuksiaan oikeudessa on korkea. Rikosasioina oikeuteen päätyvät vain vakavimmat tapaukset, joissa ihminen on esimerkiksi vammaisuuden tultua ilmi käännytetty pois työhaastattelusta, johon hänet oli papereiden perusteella kutsuttu.

Vammaisten ihmisten syrjäytyminen avoimilta työmarkkinoilta aiheuttaa paitsi eriarvoisuutta, myös köyhyyttä. Kyselyn vastanneista vammaisista köyhyyttä oli kokenut noin 54 %. Koko väestössä on Suomen köyhyysraportin mukaan köyhyydessä eläviä 11,5 %. Lähes 60 % vammaisista työikäisistä (25-64-vuotiaat) oli kahden viimeisen vuoden aikana kokenut köyhyyttä. Vammaisten köyhyys ei koske ainoastaan tukien varassa eläviä vammaisia vaan myös työssäkäyviä, joista jopa 41 % kertoi kokeneensa köyhyyttä. Vammaiset yrittäjät olivat vielä työsuhteisia huonommassa asemassa, jopa 51 % heistä koki köyhyyttä. Vammaiset työllistyvät koko väestöä useammin osittain ja pätkätöihin. Myös vammaisuuden perusteella maksettavien tukien ja palkkatulon yhteensovittaminen on hankalaa ja aiheuttaa kannustinloukkua. Kyselyssä selvitettiin myös, mitkä asiat ovat vaarantuneet köyhyyden vuoksi. Huolestuttavaa on, että 30 % vastanneista kertoi terveydenhuollon ja välttämättömien lääkkeiden saannin vaarantuneen. Eniten eli 42 %:lla vastaajista vaarantui vapaa-ajan vietto.

Vammaisten henkilöiden työllistymisen esteistä ja työsyrynnästä ovat viime aikoina ansiokkaasti kirjoittaneet yhdenvertaisuusvaltuutettu Kirsi Pimiä ja Ihmisoikeuskeskuksen johtaja Sirpa Rautio. Vammaisfoorumi jakaa heidän näkemyksensä, että vammaisten henkilöiden työllistymisessä on esteitä muodollisesta oikeussuojasta huolimatta. Arjessa oikeudet eivät toteudu. Ilahduttavasti maamme uusi hallitus on hallitusohjelmassaan linjannut: "Sosiaalisesti kestävä hyvinvointivaltio ottaa huomioon myös vammaisten osallisuuden sekä mahdollisuudet itsenäiseen elämään, kouluttautumiseen ja työllistymiseen. Haluamme että kaikki pysyvät mukana."

Lisätietoja: oikeuksienvalvontalakimies Elli Björkberg, Näkövammaisten liitto, p. 050 467 7401

Vammaisfoorumi on 30 vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö. -Keväällä 2018 Vammaisfoorumi toteutti kyselyn vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisesta Suomessa YK:n vammaisyleissopimuksen voimassaoloaikana 2016-2018. Kyselyllä selvitettiin vammaisyleissopimuksen oikeuksien toteutumista Suomessa vammaisten ihmisten arjessa. Kyselyä käytetään YK:lle annettavan raportin pohjana, kun järjestöt antavat YK:lle rinnakkaisraporttinsa Suomen maaraaportin ohessa. Kyselyssä kartoitettiin kaikki vammaisyleissopimuksen aihealueet. Siihen vastasi yli 1500 vammaista tai pitkäaikaissairasta ihmistä tai heidän läheistään.

Esteettömyys ja saavutettavuus eivät vielääkään toteudu YK:n vammaissopimuksen mukaisesti

Vammaisfoorumin tekemän kyselyn mukaan vammaisilla ihmisillä on yhä paljon ongelmia liikkumisessa julkisissa tiloissa sekä katu- ja puistoalueilla. Myös viranomaisviestintä ja hätäviestintä aiheuttavat heille haasteita. Alle 25-vuotiaat kokevat tulevansa syrjityksi tiedonsaannissa esimerkiksi koulussa.

Kyselyssä selvitettiin vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista Suomessa YK:n vammaisyleissopimuksen kahden ensimmäisen voimassaolo vuoden aikana. YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista allekirjoitettiin Suomessa 10.6.2016 ja se on osa Suomen velvoittavaa lainsäädäntöä. Kyselyssä esteettömyys ja saavutettavuus on käsitelty laajasti.

YK-sopimuksen artiklan 9 mukaan esteettömyys ja saavutettavuus mahdollistavat vammaisten henkilöiden itsenäisen elämän ja täysmääräisen osallistumisen kaikilla elämänalueilla. Fyysiseen esteettömyyteen liittyviä ongelmia on kyselyn mukaan koettu melko usein tai jatkuvasti julkisissa tiloissa (38 %) sekä katu- ja puistoalueilla (20 %). Julkisten tilojen osalta ylivoimaisesti suurin osa kyselyyn vastanneista kommentoi rakennusten sisäänkäyntien esteellisyyttä liikkumis- ja toimimisesteisten kannalta. Katu- ja puistoalueilla jalkakäytävien korkeat reunat, portaat ja liian jyrkät luiskat ovat talvikunnossapidon ohella yleisimpiä huolenaiheita.

Saavutettavuudella tarkoitetaan verkkopalveluita, sovelluksia ja julkaisuja sekä palvelujen saavutettavuutta, välineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua itseä koskevaan päätöksentekoon. Kyselyn mukaan saavutettavuuteen liittyviä ongelmia on melko usein tai jatkuvasti tiedotuksessa ja viestinnässä (28 %), eniten puutteita on tekstimuotoisessa viranomaisviestinnässä ja hätäviestinnässä.

Sosiaalinen esteettömyys liittyy asenteisiin, yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen sekä ilmapiiriin, jossa jokainen voi toimia ilman pelkoa syrjinnästä, väheksymisestä tai kiusaamisesta. Kyselyn mukaan puutteita on tiedonsaannissa ja asiallisessa kohtelussa. Syrjintää tiedonsaannissa kokevat alle 25-vuotiaat vastaajat, heistä syrjintää koulussa ja opiskeluissa sekä sosiaalipalveluissa ja työelämässä on kokenut 53 %. Yli 25-vuotiaista syrjintää on kokenut noin 30 %. Eniten epäasiallista kohtelua kokevat alle 25-vuotiaat, 69 % ja yli 65-vuotiaat, 41 %.

Vammaisfoorumi suosittelee seuraavia toimenpiteitä:

- puhutaan suoraan vammaiselle henkilölle, ei hänen avustajalleen, läheiselleen
- lisätään monikanavaista tiedonsaantia selkeällä kielellä ja kuvituksella
- hyödynnetään esteettömyysasiantuntijoita tehokkaammin palvelujen suunnittelu- ja kehittämistyössä (mm. vanhojen rakennusten korjausrakentaminen, digisovellusten tekeminen)
- otetaan vammaiset henkilöt mukaan kokemusasiantuntijoiksi palveluiden ja muiden toimintojen suunnitteluun, toteutukseen, tutkimukseen ja arviointivaiheisiin
- tehostetaan hankinnoista vastaavien hankintaosaamista esteettömyyttä ja saavutettavuutta paremmin huomioivaksi.

Lisätietoja: Vammaisfoorumin raporttityöryhmä, Ylva Krokfors, Invalidiliitto ry. p. 044 4650 525.

Vammaisfoorumi on 30 vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö.-Keväällä 2018 Vammaisfoorumi toteutti kyselyn vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisesta Suomessa YK:n vammaisyleissopimuksen voimassaoloaikana 2016-2018. Kyselyllä selvitettiin vammaisyleissopimuksen oikeuksien toteutumista Suomessa vammaisten ihmisten arjessa. Kyselyä käytetään YK:lle annettavan raportin pohjana, kun järjestöt antavat YK:lle rinnakkaisraporttinsa Suomen maaraportin ohessa. Kyselyssä kartoitettiin kaikki vammaisyleissopimuksen aihealueet. Siihen vastasi yli 1500 vammaista tai pitkäaikaissairasta ihmistä tai heidän läheistään.

Vammaisfoorumi 4.9.2019

Vammaisten ihmisoikeudet eivät toteudu joustamattomissa palveluissa

Keväällä 2018 Vammaisfoorumi toteutti kyselyn vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumisesta Suomessa YK:n vammaisyleissopimuksen voimassaoloaikana 2016 - 2018. Kyselyllä selvitettiin vammaisyleissopimuksen oikeuksien toteutumista Suomessa vammaisten ihmisten arjessa. Kyselyä käytetään YK:lle annettavan raportin pohjana, kun järjestöt antavat YK:lle rinnakkaisraporttinsa Suomen maaraportin ohessa.

Suomi nojaa hyvinvointivaltiona siihen, että erilaisten yhteiskunnan palvelujen kautta huolehditaan ihmisten välttämättömistä tarpeista, jotta kaikki voivat elää itsenäisesti ja osallistua yhteiskunnan erilaisiin toimintoihin – kaikki yhdenvertaisesti. Vammaiset ihmiset tarvitsevat välttämättä moninaisia palveluja suoriutuakseen arkielämässä, kuten esimerkiksi kuntoutus- ja apuvälinepalveluja, asuminen-, kuljetus- ja tulkkauspalveluja sekä henkilökohtaista apua.

Suomen lainsäädännössä on lähtökohtana, että vammaisten ihmisten tarvitsemien erityisten sosiaalipalvelujen ja kuntoutuksen tulee perustua yksilölliseen tarpeeseen. Kyselyn tulosten ja järjestöjen kokemuksen mukaan tämä ei käytännössä toteudu riittävästi. Haasteena ovat useat vammaispalvelujen laadun ja järjestämistavan ongelmat. Muun muassa ostopalveluiden kilpailuttaminen voi johtaa massahankintoihin ja palveluratkaisuihin, joissa yksittäisen henkilön tarpeita ei ole mahdollista huomioida. Tällöin yksilöllisten tarpeiden huomioiminen muodostuu poikkeukseksi, jopa subjektiivisten oikeuksien kohdalla.

Kyselystä ilmenee, että merkittävä osa asiakkaista ei ole saanut arjen toimissa tarvittavia palveluita. Merkittävä osa vastaajista kokee, että ei ole saanut riittävästi sellaisia palveluja, jotka kunnan on järjestettävä määrärahoista riippumatta. Näin on myös niissä palveluissa, joissa on kyse subjektiivisista oikeuksista, jotka viranomaisen on velvollinen myöntämään tai muuten järjestämään edellytysten täytyessä. Esimerkiksi kuntoutuspalvelut ovat riittämättömiä eivätkä aina vastaa asiakkaan tarpeita. Kuntoutus on toisinaan myös epätarkoituksenmukaista tai vääränlaista. Vastaajista 45 % ei koe saaneensa tarvitsemaansa kuntoutusta. Palvelun saamisessa ruotsinkielellä on ongelmia.

Apuvälineiden saatavuudessa on koettu myös merkittäviä ongelmia. Kyselyn vastausten mukaan 29 % ei ole saanut tarvitsemiaan tilanteeseensa sopivia apuvälineitä ja 35 % alle 25-vuotiaista ei ole saanut tarvitsemiaan apuvälineitä, joiden avulla esimerkiksi tuetaan kasvua ja kehitystä. Edelleen kyselyssä 23 % vastasi, ettei ole saanut juuri hänelle sopivia apuvälineitä liikkumiseen. Harvinaisen vamman tai sairauden hoidossa terveydenhuolto ei välttämättä tunnista arjen ongelmia ja haasteita henkilön yksilöllisistä tarpeista lähtien. Esimerkiksi lyhytkasvuiselle aikuiselle on luovutettu lasten apuvälineitä.

Palvelun järjestämisessä asiakkaan yksilöllisiä tarpeita ei oteta tarpeeksi huomioon. Esimerkiksi vammaispalveluissa säädettyä henkilökohtaista apua ei aina saa siihen käyttötarkoitukseen ja siihen vuorokauden aikaan kuin tarvitsisi. Palvelun määrä voi olla niin pieni, että apu riittää vain välttämättömiin toimiin, vaikka sen tavoite on taata yhdenvertaiset mahdollisuudet omannäköiseen elämään. Vastaajista 60 % katsoo saavansa riittävästi henkilökohtaista apua. Henkilökohtaisen avun ongelma on myös se, jos kunta tekee määräaikaista päätöksiä, vaikka henkilökohtaisen avun tarve olisi pysyvä.

Asumispalveluissa ei koeta saatavan riittävästi apua. Tämän koetaan useimmiten johtuvan riittämättömistä henkilöstöresursseista. Henkilökunnan vaihtuvuus on suurta, jolloin tiedonkulku ja henkilöstön osaaminen eivät aina ole riittävällä tasolla. Tähän liittyy myös kommunikaation vaikeuksia, kun henkilökunta ei osaa tai ehdi opetella asukkaiden kommunikaatiomenetelmiä kuten viittomia tai erilaisia tabletilla käytettäviä ohjelmia. Vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumattomuus käy hyvin ilmi seuraavasta vastauksesta:

”Ei saa päättää kuinka paljon syö, sitten pitää teeskennellä että se ei harmita.”

Vammaisfoorumin kyselyn vastausten perusteella palvelujen hakeminen ja niiden saaminen yksilöllisiä tarpeita vastaavasti on oikeustaistelua, joka myös uuvuttaa ihmisiä. Palvelujen kilpailutus mainitaan yhtenä syynä siihen, ettei palvelu ole yksilöllisesti järjestetty:

”Kelan tulkkauspalvelut ovat välillisesti vaikeuttaneet elämäni siten, että olen joutunut hartiavoimin taistelemaan oikeudestani tulkkauspalveluun.”

”Tulkkeja ei joko saanut ollenkaan tai vaihtuu jatkuvasti. En näe hyvin, joten stressaannun valtavasti jatkuvista vieraista tulkeista. -- monet tutut tulkit tippuivat kilpailutuksen takia pois, enkä ole enää löytänyt uusia, sopivia tulkkeja.”

Vammaisfoorumi ry

Lisätietoja:

Henrik Gustafsson, lakimies, Invalidiliitto ry, +358447650693,
henrik.gustafsson@invalidiliitto.fi

Anne Saarinen, vammaispalvelujen asiantuntija, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry, +505003311,
anne.saarinen@tukiliitto.fi

Vammaisfoorumin tiedote

Julkaisuvapaa 21.11.2019 klo 8.00

Vammaisfoorumin selvitys: Vammaisten lasten oikeus olla oma itsensä toteutuu huonosti

Nyt vietetään kansainvälistä lapsen oikeuksien viikkoa, jonka teemana on lapsen oikeus olla oma itsensä. Vammaiset lapset ja nuoret haluavat harrastaa ja tehdä samoja asioita kuin muutkin ikäisensä, mutta käytännössä yhdenvertaisuus muiden lasten kanssa toteutuu huonosti.

Vammaisfoorumin ja Ihmisoikeuskeskuksen kyselyyn vastanneista alle 16-vuotiaista tai heidän vanhemmistaan 69 prosenttia oli sitä mieltä, että harrastuksiin osallistuminen oli onnistunut huonosti tai melko huonosti. Osallistumista estivät esimerkiksi henkilökohtaisen avun, kuljetuspalveluiden ja tulkkauspalveluiden puutteellisuus. Lapsilla ja nuorilla oli runsaasti tarvetta henkilökohtaiselle avulle, mutta iso osa heistä ei saanut joko lainkaan henkilökohtaista apua tai sen määrä ei ollut riittävä. Harrastuksissa ja muissa vapaa-ajan toiminnoissa avustaminen jäi usein vanhemmille, jotka olivat muutenkin suurimmalta osin vastuussa avustamisesta vuorokauden ympäri.

Vammaisten lasten ja nuorten oikeus yhdenvertaiseen oppimiseen ja koulutukseen toteutuu kyselyn tulosten perusteella huonosti. Alle 16-vuotiaiden ikäryhmässä 64 prosenttia oli kokenut syrjintää koulutuksessa. Syrjinnän kokemuksia aiheuttivat etenkin riittämätön oppimisen tuki, liian suuret opetusryhmät sekä pienryhmäopetuksen puute. Myös opettajilta koettiin puuttuvan osaamista vammaisten oppilaiden kohtaamiseen ja heidän oppimisensa tukemiseen. Noin kolmannes oli kohdannut koulussa esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyviä ongelmia usein tai melko usein. Vastaajat kertoivat myös kiusaamiskokemuksistaan koulussa. Vastaukset kertovat karua kieltä viime vuosien kehityksestä, jossa koulutukseen on kohdistunut kovia leikkauksia ja samaan aikaan kouluinklusiota on toteutettu säästötoimenpiteinä.

Vammaisille ja toimintarajoitteisille lapsille on varmistettava riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki. Kouluinklusion onnistumiseen tarvitaan riittäviä resursseja, erityisosaamista sekä kaikille sopivia oppimisympäristöjä. Vammaisen lapsen ja nuoren kehityksen kannalta on tärkeää, että hän pääsee myös vapaa-ajallaan osallistumaan ja tapaamaan muita saman ikäisiä ilman vanhempiaan. Tarpeiden mukaiset palvelut tukevat vammaisen lapsen yhdenvertaista osallistumista ja auttavat myös koko perhettä jaksamaan. Hallitusohjelman tavoite turvata harrastus jokaiselle lapselle tulee toteuttaa vammaiset ja toimintarajoitteiset lapset huomioiden.

Suomi ratifioi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen vuonna 2016. Vammaisfoorumi ja Ihmisoikeuskeskus toteuttivat keväällä 2018 kyselyn YK:n vammaisyleissopimuksen mukaisten oikeuksien toteutumisesta Suomessa. Kyselyyn vastasi 164 alle 25-vuotiaista vammaista lasta ja nuorta tai heidän vanhempiaan. Koska kyselyn otos ei ollut edustava, tuloksia ei voida yleistää koskemaan kaikkia vammaisia lapsia ja nuoria. Niitä voidaan kuitenkin pitää suuntaa antavina. Ne ovat myös linjassa sen kanssa, millaista viestiä vammaisjärjestöjen neuvontapalveluihin tulee vammaisperheiltä.

Raportti: Vammaisfoorumi ja Ihmisoikeuskeskus (2019): "Äiti on mun avustaja". Vammaisfoorumin ja Ihmisoikeuskeskuksen kyselyn tuloksia. Vammaiset lapset ja nuoret <https://vammaisfoorumi.fi/wp-content/uploads/2019/09/RAPORTTI-Lapset-ja-nuoret.pdf>

Lisätietoja:

Sari Valjakka, vaikuttamistoiminnan asiantuntija, Autismiliitto ry, (sari.valjakka@autismiliitto.fi p. 050 308 7806)

Tanja Salisma, lakimies, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry, (tanja.salisma@tukiliitto.fi, p. 050 3160 663)

Vammaisfoorumi ry on 30 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 280 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta henkilöä.

VAMMAISTEN NAISTEN ASEMA

EPÄKOHTIA JA EHDOTUKSIA

Vammaiset naiset ovat heikommassa asemassa sosiaali- ja terveydenhuollon, työelämän ja toimeentulon suhteen kuin valtaväestö

VANHEMMUUS JA PERHESUUNNITTELU

- Terveydenhuollon henkilöt näkevät usein vamman tai sairauden lapsen edun vastaisena
- Lapsettomuuden hoitoon ei suostuta
- Terveydenhoitohenkilökunnan asiantuntemusta on lisättävä

TURVATTOMUUS

- Vammaiset naiset 2-3 kertaa useammin väkivallan kohteena kuin valtaväestö
- Tietoutta vammaisten naisten oikeuksista ja heihin kohdistuvista epäkohdista on lisättävä eri päättävissä elimissä
- Voimaantumisen työkalut annettava vammaiselle naiselle itselleen

TUTKITTUA TIETOA LISÄTTÄVÄ

- Vammaisen naisen euro on selvitettävä
- Raportteihin on kerättävä tietoa vastaajien toimintarajoitteista
- Turvakotien esteettömyyskartoitus tehtävä vuoteen 2020 mennessä

VAMMAISTEN NAISTEN ASEMA SUOMESSA

VAMMAISFOORUMI

Vammaisjärjestöjen yhteinen ääni

 Näkövammaisten liitto

Mielenterveyden
keskusliitto

AUTISMILIITTO

KUUROJEN
LIITTO

Sitoutumalla sopimukseen, Suomi on tunnustanut vammaisten henkilöiden oikeuden tehdä työtä yhdenvertaisesti muiden kanssa (artikla 27). Se tarkoittaa mahdollisuutta ansaita elantonsa vapaasti valitsemallaan tai työmarkkinoilla hyväksytyllä työllä sekä työympäristöä, joka on avoin, osallistava ja vammaisten henkilöiden saavutettavissa. Suomi on sitoutunut turvaamaan työnteko-oikeuden toteutumisen ja edistämään sitä.

Vammaisfoorumin ja Ihmisoikeuskeskuksen kyselyn perusteella ympäristössämme on edelleen asenteita ja mekanismeja, jotka estävät yhdenvertaista osallistumista ja syrjäyttävät vammaisia ihmisiä työelämän ja kouluttautumisen ulkopuolelle.

Kyselyyn vastanneista vain noin 17 % ilmoitti olevansa työssä. Tämä ei todellakaan kerro vammaisten henkilöiden työllisyysasteesta vielä mitään, vain ja ainoastaan kyselyyn vastanneiden tilanteesta.

Kyselyn tulokset kertovat kuitenkin vammaisten ihmisten kokemuksista liittyen työelämään. Niistä voidaan tehdä seuraavia havaintoja:

- 57 % vastaajista oli kokenut syrjintää työnhaussa. Vammaiset ihmiset syrjäytyvät avoimilta työmarkkinoilta jo työnhakuvaiheessa tapahtuvan syrjinnän vuoksi.
- Koulutukseen pääsyssä syrjintää oli kokenut 31 %.
- Syrjintää oli kokenut työelämässä 47 % vastaajista
- Yhdenvertaisuuslaki mahdollistaa vammaiselle yksittäistapauksessa tarpeelliset kohtuulliset mukautukset, mutta työelämän mukautuksissa noin 48 % vastaajista oli kokenut syrjintää.
- Avoimista vastauksista ilmenee, että ongelmat johtuvat usein työyhteisöjen ja työnantajien ennakkoluuloista. Myös uralla eteneminen koetaan vamman takia vaikeaksi / mahdottomaksi. Vammaiset työntekijät saattavat myös jäädä työyhteisön ulkopuolelle vammastaan johtuen.
- Vammaisten ihmisten syrjäytyminen avoimilta työmarkkinoilta aiheuttaa paitsi eriarvoisuutta, myös köyhyyttä. Kyselyn vastanneista vammaisista köyhyyttä oli kokenut noin 54 %. Vammaisten köyhyys ei koske ainoastaan tukien varassa eläviä vammaisia vaan myös työssäkäyviä, joista jopa 41 % kertoi kokeneensa köyhyyttä. Vammaiset yrittäjät olivat vielä työsuhteisia huonommassa asemassa, jopa 51 % heistä koki köyhyyttä.
- Kyselyn avovastauksista saadaan viitteitä siitä, kuinka eri palvelut vastaavat ihmisten tarpeisiin, jotta osallisuus työelämään toteutuu.

”Tulkkauspalveluun, kuljetuspalveluun ja henkilökohtaiseen apuun liittyvien ongelmien takia olen joutunut karsimaan paljon asioita elämästäni. Työelämäkin on palvelujärjestelmän ongelmien takia jäänyt sivuun, mutta haluaisin ehdottomasti takaisin työelämään sitten, kun se on taas mahdollista.”

Vammaisjärjestöihin kertyneen kokemuksen perusteella vammaiset ihmiset työllistyvät koko väestöä useammin osa-aikaisesti ja pätkätoihin. Myös sosiaaliturvaetuuksien ja palkkatulojen yhteensovittamisessa on selkeitä ongelmia ja ne voivat muodostaa kannustinloukkuja ja työllistymisen esteitä.

Rekrytointisyrjintään on vaikea puuttua ja kynnys lähteä ajamaan oikeuksiaan oikeudessa on korkea. Rikosasioina oikeuteen päättyvät vain vakavimmat tapaukset, joissa ihminen on esimerkiksi vammaisuuden tultua ilmi käännytetty pois työhaastattelusta, johon hänet oli papereiden perusteella kutsuttu.

Olennaista olisi syrjinnän tunnistaminen sekä vammaisuuteen liittyvän tietoisuuden lisääminen. Asenteet muuttuisivat jo sillä, että vammaisia ihmisiä olisi työelämässä ja työpaikoilla. Työnantajia tulisi myös kannustaa positiiviseen erityiskohteluun ja rekrytointisyrjintään puuttumista tulisi helpottaa.

